

מיום עד יום

קרן מיוחדת לתנועה

המנואה פשוטה, אבל טובה מאין אחרת יותר טובה הימנה. המציא מר אוסישקין בשאלת התנועה. במקום הכרה לתנועה, או בעלות חדשה לתנועה, שאורות זה מדברים אצלנו במשך השנים האחרונות, מציע הוא ליסד קרן חדשה, מיוחדת לתנועה ולתרבות. והיו לנו על ידי כך שלש קרנות: הקרן הקיימת לגאולת הארץ, קרן היסוד לעבודת בנין, וקרן התנועה ותרבותה. עבר דה תרבותית, גם קרן התנועה והתרבות כשתי הקרנות הראשונות. תוכל להמצא ברשותה של ההסתדרות הציונית, אלא תנועה הנהלה מיוחדת שתבחר על ידי העד הפועל הגדול הציוני, העבודה ההיבולתית שתעשה על ידי קרן זו לא תצטמצם רק בא"י בלבד, אלא תפשט גם בגולה, כי לעבודה תרבותית לאומית זקוק העם כולו.

אחת המספיקה את כל עבודת הבנין ובכללה גם את התנועה, וגם את התנועה שאינו לרוחו, וכמו שישנם עוד צדדים בעבודת הבנין שאינם לפי רוחו. לא כן יהא המצב אם תוצר קרן מיוחדת לתנועה ותרבות. או יהיה קשה למורתי להתאחד בקרן זו עצמה ולעבוד בעד הכנסתה הכללית, מכיון שזו איננה עוד קרן בנין כללית לכל צרכי בנין הארץ, אלא קרן לתנועה בלבד, והמורחז לא יוכל לעשות תעמולה ושרה בעד התנועה שאינן מודה בו ושהוא נגדו.

זוהי הצערה של מר אוסישקין שהציע לפני ועדת העשרים, וצרכים לומר שזוהי הצעה מעשית נכונה, שני הצדדים ירויהו הימנה. קרן היסוד תרויח שני רווחים, חמרי ומסרי, אין ספק שעל ידי יצירת קרן שלישית לא תפתחנה הכנסותיה של קרן היסוד מכפי שהן עכשו, והן תעשינה את דרך עליהן או יירדתן כמו שהן עושות עכשו בהתאם למדת התעמולה או בהתאם לסביבת השונות המשמשות גורמות. דבר זה כבר ידוע למדי לכל אלה העוסקים באספי כספים צבוריים, יצירת קרן חדשה אינה ממעטת את הכנסותיהן של הקרנות באופן כזה תרויח קרן היסוד את הכנסה שהיא מוציאה שנה שנה לתנועה ותרבות ותוכל להשקיעו בבנין הארץ, וכידוע יועיל גם זה עצמו להגדלת ההכנסה, כי כל פעולה של בנין בא"י משמשת תעמולה בטוחה למשך על ידה כחות חדשים. קרן היסוד תרויח גם רווח מסרי, היא תרכוש על ידי כך אהדה נוספת והתמסרות נוספת. פרט זה ידוע לכל כי קרן היסוד עומדת במדרגה עממית יותר נמוכה מאשר הקרן הקיימת, אף על פי שבנין הארץ אינו צריך לסאורה להיות פחות חשוב מאשר גאולת הארץ. העובדה היא בכל זאת כי הקרן הקיימת חכיבה יותר על העם ומקובלת יותר. היא כבר נעשתה קנינו של כל העם, מה שאין עדין לראות במדה כזו בקרן היסוד. הטעם הוא מפני שכספי קרן היסוד מוצאים גם לתנועה ותרבות, ויש גם כאלה שאינם מודים בכל נחיצותה של עבודת התנועה והתרבות. לנבי עברי דת הבנין, וישנם כאלה שאינם מודים צינם משימת התנועה והתרבות הנהוגה, וביני לבנינו סובלת קרן היסוד ויחס העם אליה איננו שלם. על ידי יסוד קרן שלישית מיוחדת לתנועה ותרבות, ועל ידי הקדשת כל כספי קרן היסוד רק לעבודת בנין, תתעלה הקרן הזאת בהרבה, והיתה גם היא לקנינה של כל האומה כמו הקה"קל.

מובן מציע-ההצעה, איננו סובב בו, לפי דעתו, צריך המוהחז לעבור בעד קרן התנועה, אחת ולקבל מתוכה את חלקו האוטונומי כמו שהוא עושה זאת ביחס לקרן היסוד, אבל מסופקנו אם גם המוהחזי סבור כן ואם יוכל לסבור כן. זאת היא לפיכך שאלת המחויבות לשום אליה לב ולקרן בה.

„קלל נבות“ . . .

בירועות „יום יום“ אנו קוראים כי יהודי אחד נדון בירושלם לשלשה שבועות מאסר בעוון גרוף דת מוחמד ונביאיה.

אין לנו שום דבר נגד פסק-הדין הזה, כמו שאין לנו גם שום נמוס להיות בעד היהודי שעשה זאת, יש אמנם מדינות הפשויות שבהן אין אדם נדון על גרוף דת ומסודים שם את דינו של זה לשמים. פה בא"י המצב כמובן אחר, המנהג פה את החרת חוטא באמת לא רק לשמים אלא גם לכריות, כי הוא מפרוע על ידי כך את השלום הצבורי והותר תחת הבטחון הצבורי. פה יכול גרוף דת לשמש גורם להתנגשות בין היסודות הלאומיים של הארץ, ומחובתנו של המשפט לענוש בעד זה בכדי לשמור על מנוחיה תה של הארץ.

זהו צד אחד של המטבע. רק אחד, ויש גם שני. פה הרבה יותר מבכל מקום אחר עלול ענין כזה של האשמה בעוון גרוף דת להעשות קלקלה צבורית שאין כמותה. די רק להמון המושלמן לדעת שבית-המשפט הממשלתי מקבל האשמות ומעניש בעד גרוף דת ובית-המשפט ימלא יום יום מהאשמות כאלו. אנו בני הארץ יורעים בכדי היטב היטב את התורה הזאת ואת המנהג היפה הזה. די שיהודי יתקומם עם ערבי בשוק, והאחרון ירים מיד קול צוחה שהיהודי קלל דתו, די גם שיהודי יוכה על ידי ערבי בשוק, והמכה עצמו עוד יפרוץ בקולות שהיהודי קלל דתו. זה היה תמיד אמצעי-מצוין וסגולה-ברוקה על כל צרה שלא תבוא. „לשפתם“ של הערבים המושלמים צהיה להאמר כי קנאים הם לדתם במקרים שכאלה, עד שתמיד נמצאים עדים מן המוכן להעיד שאמנם „קלל נבות“ . . .

מתוך כך יוצא כי אם אמנם גרוף דת בא"י ראוי לענוש המשפט מפני שהוא מפר את שלום הצבור—שימת הלכ לזה והענוש המשפטי בעד האשמה כזו מסוכנים עוד יותר, כי הם, רק הם יחתרו באמת תחת שלום הצבור ובטחונו. הם ימלאו את הארץ מגרפי-דת ויהודי העובר בשוק לא יהיה בטוח כי כעבור שעה לא יודן לשבועות מאסר על ידי האשמה של גרוף דת.

בימי המשטר התורקי היו דברים כאלה מעשים בכל יום. כשבאו האנגלים התחיל הדבר להיות חוזר ונשנה, אולם כמדומנו שפעם היה מעשה בבית המשפט בירושלים שערב כי בא בהאשמה על יהודי שקלל את הדת, והשופט האנגלי אמר למאשים שיביאו תחלה הרשאה שהוא יכול לתבוע את התביעה הזאת.

זה הועיל הרבה מאד, וזמן רב אהרי זה לא שמעו עוד כלל על דבר גרופי דת ברחובות ירושלים. פשוט לא היה מי שיגרוף — מפני שלא היה בזה מקום להאשמה . . .

עכשו אנו חוששים להפך, כי דוקה לאהרי המשפט האמור ועונש המאסר שהוא הביא — נתחיל לשמוע שוב על דבר גרופי-דת ברחובות ירושלים.

הפגנות של ביליק באמריקה

נסיעתו של המשורר חיים נתמן ביליק לאמריקה באה לשם תעמולה בקשר עם המגבית הא"י ההולכת ונמשכת שם. ודאי שגם המטרה הזאת הושגה באיוו מדה שהיא, כי אין ספק שהופעתו של המשורר באמריקה תביאה עמה ועזועים לאומיים והתעוררות לאומית בתוך היהדות האמריקאית, ותתעוררות זו הביאה בטח טובה גם למגבית.

עוה והעיררה. הוא דפק על נימי נשמתו והרעידם. לא נגזים לומר שרשמה של דפיקת-זו יתקיים שם זמן רב. באמריקה אין קיום לרשמים, מה שיש היום אין מקור. בייאמו של ביליק רעשו שם לקראתו אלפי יהודים שמתמול לא שמעו עוד את שמו, ושלמחר כבר ישכחוהו שוב, אכן גם היום האחד-הזה היה מספיק.

כעת מודיעים שביאליק נתקבל לפני הנשיא בנכחות רבים מחשובי המדינה, ביליק נאם בעברית, והנשיא הביע את אהרתו לעבודה היהודית בא"י. היש להעריך עד כמה ראיון זה חשוב בשבילנו, עד כמה שהביא טובה לעבודתנו הלאומית, ועד כמה שזה ישפיע על היהדות האמריקאית לעורר בה את נשמתה.

אילו לא באה נסיעתו של מר ביליק לאמריקה אלא לשם הפגנה לאומית זו — דיה !

אם לא תבין אולי, כדאני, מורי ורבי, את הכונה שבפתקא זו לא בי האיש, מפני שגם אני הבנתיה רק ע"פ השערה. פרוש הרברים האלה הוא, כנראה, זה: „בבקשה לא לשכח לשלח פתקא לבית המכס—צפת. תהיה הזדמנות לשלח „עם“ הדאר“.

ואתו ד"ר בא לראש פנה, לפחד כאן סניף לרוזיוניסטים, ונאומו המר היד שנשא כאן בעברית, היה למעלה מכל „רויזיה“, וישאר זכרון עד בדוריה שלנו בתור סמל התפתחות שפת עבר באוניברסיטה העברית שלנו.

הוא דבר על העצים ועל האבנים (לא של ראש פנה!) ובפרט בקר את קפוחה וסרופת של שפתנו העברית במוסדות הממשלה, והראה לנו את האפשרות באיזה אופן להפטר מטר ליכינו שולל „בעזרת ה„בומפח“ ובתרועות ה„פיץ-פיץ“. וכים את נאומו בדברים אלה ממש:

„אנוכו לא ילדים קטנים, אנוכו מבינים אשר המיטבריה הם מים מניר ליום, ומנדט זה „ועקסיל“. את יתר רעיונותיו הסביר בתנועות יד ובקרי צות עין שונות, שאין בידי למסור לו. אבל לדאבוננו הגדול, לא חדרו דבריו ללבות צעירינו הכפריים הפשוטים, ולסוף כמעט שהגיע המצב לידי כך, ששמש המועדון הצטרך למסור את מפתח החדר למרצה, ולבקשהו שהוא ינעל אחריו...“

והנני בכל הכבוד תלמידך מאד א. ו. ב. פ.

עזמות

רים כי כל זר-פרחים שהוגש לו עלה לו בעשר לירות מהחוב המגיע לו, וכל חתימה רק בפונט אחד — עכשיו, רבותי, עשו חשבון! — וסוף השכר לבוא...“

ובשבת-קרב הבעל"ט יערך נשף-פרודה לר' גולניקין לכבוד סיום העונה השלישית ויצינו חמש מערכות מחמש אופירות וישתתפו בו חמשה טינורים וחמשה בריטונים וחמשים וחמשה מנגנים ומשוררים, בקצור הכל — חמשה, רמו להמשת חדשי החופשה, עד העונה החדשה, ורק מנהל אופירה הוא אהד — גולניקין...“

ולבסוף מכתב יפה שקבלתי מתלמידי הישן בראש-פנה, שהנני מוסר לכם ככתבו וכלשונו ממש, כנהוג:

ראש-פנה, י"א סיון תרפ"ו. לכ' מורי ורבי ד' עזמות שלום! בקראי בשעור ההסתכלות האחרון של כ' תורתו ע"א „מכללה-אוניברסיטה“, נזכרתי בפתקא שקבלתי בשבוע החולף מ"ד אחד, אפיסטנט (עוזר — שלא בלשון המכללה) במכון הבימי של האוניברסיטה העברית בירושלים, — פתקא כתובה בלשון עברית צחה, והנני ממציאה לכ' במקורה, ככתבה וכלשונו עם כל שבושיה האוניברסיטאים.

„א. נ. בבקשה לא לגבור לשלוח פטקא לבית-המחס—צפת יהיה אכשב הזדמנות ששלוח אם הדואר. בכבוד רב, (ועל החתום): ה"ר ש-ד.

אשר בין יפו וירושלם, ראיתי את הש"ט וכשהתכוננתי היטב אל ההיכל המפואר הזה הבנוי לתלפיות, תחד תיים שניים ושלישיים, נתעוררה בלבי שאלה חמה זו: רבש"ע! הן ההנהלה הציונית שלנו בירושלים הוציאה עד כה לשכר-דירה כמה עשרות אלפים פונטים, טבין ותקילין, והעשירה את בעלה עד כדי לבנות „מלון יו" שני ושלישי בעירנו, והפועלים שלנו בנו מ כ ס פ ו ה ה נ ה " צ עצמה בנין נהדר משלהם, בעד ששת אלפים פונט חוץ מנדבות „יום עבודה" של החברים והחברות? * *

ומה צדקה יש לנו להתרעם על שכינינו שעכ"פ אינם חייבים בכבוד לשוננו אם ברהוב הרצל, בלבה של תל-אביב, למשל, על יד גן „הירדן" מקשט יהודי ממוכרי העתונים את סוכתו בעתונים ז'רגוניים גדולים הבאים בתמונותיהם מאמריקה, והקהל עומד בגדוד וקורא מתוך הנאה ובקול רם בז'גון, בשעה שגדוד מגיני השפה העברית עסוק בהר" צאות ע"א כבוד לשוננו העברית. ואגב, הוגד לי מן הצד כי אחד מאחב"י מכר את ביתו בת"א לאחד מכנידודנו כנזיד ערשים, מפני המצב, ומי יודע?.. * *

ואיך אמר אותו הפילוסוף ? — תפלה עושה מחצה, ותפלתי לרופא כל הבריות לרפא את פבריקנט הועילה בכ"ו וסו"ס תופיע בהצגת רוסלסה בירושלים, אלא שהוא שר מתוך מחלה. ואלם גבור האופירה היה הפעם לא הנסיך ולא גולניקין אלא — נחשורמי? מ ל נ י ק בכבודו ובעצמו, הדיקורטור של האופירה, לכבוד חצי יובל עבודתו בארצנו. ולא לחנם קבל מתנות וזוגי פרחים לרוב, ממש כפרימדונה אמר תית, וכיחוד „אדריסה" נפלאה כשמו נים חתימות מכל גדולי הדור. כראוי לציירנו החכים הזה. וליצני ה"ר אומי

שפרינצע, במלון יו"ו... וכשהתכוננתי היטב אל ההיכל המפואר הזה הבנוי לתלפיות, תחד תיים שניים ושלישיים, נתעוררה בלבי שאלה חמה זו: רבש"ע! הן ההנהלה הציונית שלנו בירושלים הוציאה עד כה לשכר-דירה כמה עשרות אלפים פונטים, טבין ותקילין, והעשירה את בעלה עד כדי לבנות „מלון יו" שני ושלישי בעירנו, והפועלים שלנו בנו מ כ ס פ ו ה ה נ ה " צ עצמה בנין נהדר משלהם, בעד ששת אלפים פונט חוץ מנדבות „יום עבודה" של החברים והחברות? * *

בדרך חזירתי מביתי-הפועלים עמדתי ברחוב הירקון לפני מלון סן-רימו, המרכז וה„הדקווארטיר" של הריבי-זיוניסטים בת"א. ואגב נגש אלי אחד מכני החבורה שלהם, — ג"כ תלמיד — וספר לי בסוד גמור שהריביוניסטים בקשו רשיון מעירית טברסקי לעשות „גנת גג" על המלון לשם רקודים דיביזיוניסטים, כמו למשל ב„שרון“, והעיריה ענתה, במחילה, בשלילה, כלומר: לא, באלף רבתי, וטעמה ונמוקה עמה עד היום הזה... * *

וכרי שלא אשכח חלילה, רוצה אני להקדים ולדבר קצת על ענין תעשית הסיגרות של פירמה נוצרית ידועה, שהם מידידנו כנראה, וראיה לדבר, שהדפיסו על תיבותיהם את הרכרט סמואל וגם מנדוד, כטדומני, כרי להנות את הלסוחות היהודים הרבים בעשן ציוני. ואלם כשעברתי בשבוע זה במכונית לפני בית-החרשת שלהם

ועד ראש — הן עתידים כל הכתים של הבורגנים להיות של נ ו ?

נו, אדרכה, — ענתה היהודיה אף היא — היא הזנתת שאתם צריכים לכנות היטב ולא עבודה ארעית (טנ" דייט בלע"ז), כפי שאתם עושים. הרי איל ואתם בונים בשבילכם, הרי צריכים אתם בודאי לבנות כמי שבונה ב ש ב ו י ל ו באמת... * *

ובעברנו לפני מערכת העתון התל-אביבי הורה לי אחד מתלמידי באצבעו למעלה על הכותל הפונה אל הרחוב, חור עגול וגדול שלא נתמלא עד כה... וחשכתי בלבי: מילא, עתון הפועלים ימלא אי"ה את חוריו ב„ברכות" של החברים ויתקיים גם הלאה, אבל החור ההגון הזה, מדוע אינו מתמלא? אפשר שהוא מחכה ל„ברכות" של ר' עזמות?.. * *

הרחוב הכי גדול וארוך בתל-אביב הוא בלי שום ספק רחוב הירקון, ולפנים שם הרחוב הזה — רחוב אוסישקין... מחמת שורגשת, ומבשרי חזיתי, כשהלכתי לחפש את בית הפועלים העומד מחוץ-לתחום, רחוק מאלהים ובורגנים... ואמנם היה לי שכר-פסיעות של חצי שעה בת"א.

ראשית חכמה, ראיתי כי הבורגנים שלנו יכולים ללכת אל הפרולטרטים וללמד מהם פרק בהלכות בורגניות, והבנין-ה„פרמלין" שלהם יוכיח! עברתי בכל הקבינטים המקצועיים וראיתי גם את הקבינט-המיניסטרילי של החבר סיצים והנהו הרבה יותר רחב ויותר מקושט ומרוהט ממשרד המיניסטר לעבודות צבוריות שלנו, חבר

שם ככמהין ופטרויות ממש, פנה אלי ואמר: — שמע נא ר' עזמות, הן יודע ומכיר את ביתי היטב עוד מקדמת דנא, ויש לך, כידוע, טביעת עין של צורבא דרבנן. אם תכיר עכשיו את ביתי אתן לך פרס של פונט אחד.

— אומר ועושה, עניתי לו מיד, וקבלתי ממנו תקיעת-כף, ובטוח הייתי להרויח את הפונט, כאלו מונח בקופסה. ואולם, מה אמר לכם, רבותי? — כשהגעתי למקום הבית, הכטתי כה וכה, נסיתי ימינה ושמאלה, לכל הצד דין, וראיתי לפני בתים חדשים, שלא ראיתי מתמול שלשום.

— הרי ביתי לפניך! — ענה לי ידידי בצחוק — והנה במקום בית-דירה בקר מה אחת הבא בנוזטרה רחבה, התיצבו לפני קומטיות בנין כפול-שמונה, תחתיים שניים שלישים, כתיבת נח ממש, מלמטה תנויות ושכבות ברול ולמעלה גונוטרא קטנה של בעל הבית... וככה הפסדתי רק לחנם פונט שלם והקרכתיו על מוכח הבנין של תל-אביב שלנו!

ואוהב אני לטייל ברחובות תל-אביב הבנויה ולשמע את שיחת-הבריות, והנה הזמין לי הקב"ה והביא לאוני ישר שיחה נאה ומענינת זו: אשה אחת, אמריקאית ועשירה, עפ"י הזהב אשר כפיה ועל אצבעותיה, עמדה ביו פביצת חלוצים שעסקו בבנין ביתה והטילה מומים בעבודתם, שאינה נאמר נה ומסירה — לפי דעתה.

— ומה את דואגת כ"כ לבנין הזה? — שאל חלוץ צעיר ומסויד מכף רגל ומכיוון שכן, אנלה לכם סוד קטן איך ר' עזמות הפסיד פונט אחד בת"א, והכל בשביל מה? — בשביל התערבות על בית בת"א, וכדאי הדבר להשמע בנאמנות.

נפגשתי בת"א באחד מידידי הישנים, סוחר ידוע ברהיטים, מכני המושי בות, שבנה לו בית נאה לעצמו בנהלת-בנימין עוד טלפני המלחמה, והזמינני לסוד אליו לכוס הזה. כשהגענו לנהלת-בנימין וראה בז'לויתי שאני עומד ומשתומם על השנויים הגדולים שבאו ברחוב זה ועל החנויות הגדולות שצצו

והובילוני בחוצות העיר העברית הראשונה בא"י.

בעברנו דרך לב תל-אביב, ראיתי יהודי כרסני קצת, מעשה בורגני, שעד מד בשתי ידיו בכיסיו והסתכל מתוך הנאה יתרה לביתו המשולש שעמד בכנינו.

נגשנו אליו ושאלנו מאתו פתאום בכונה: מי הוא בעל הבית הזה? נת-בלבל קצת היהודי והתחיל מנגמם: באמת, הוא אומר: איני יודע בעצמי מי הוא בעל הבית כאן? אם אומר שאני בעל ה מ ג ר ש, הרי יש לחברת „גאוו" לה" הרבה יותר ממני; ואם אומר לכם שאני בעל-ה בנין, למה אשקר? — והלא יש לסיליקט יותר מהחצי, וגם בעד העבודה לא שלמתי הרבה לקב"ל לנים...

— ומה אתה איפוא? שאל אותו תלמידי האמריקאי מרהובות. — אני, אני... בעל-ה ח ו ב, ענה היהודי הבורגני מתל-אביב מתוך גחוך-מר... * *

ומכיוון שכן, אנלה לכם סוד קטן איך ר' עזמות הפסיד פונט אחד בת"א, והכל בשביל מה? — בשביל התערבות על בית בת"א, וכדאי הדבר להשמע בנאמנות.

נפגשתי בת"א באחד מידידי הישנים, סוחר ידוע ברהיטים, מכני המושי בות, שבנה לו בית נאה לעצמו בנהלת-בנימין עוד טלפני המלחמה, והזמינני לסוד אליו לכוס הזה. כשהגענו לנהלת-בנימין וראה בז'לויתי שאני עומד ומשתומם על השנויים הגדולים שבאו ברחוב זה ועל החנויות הגדולות שצצו

הכלל, ששון ושמהה, כמו שאמר פעם פרישמן, כי בת"א כל השנה חול" המועד...

ושהופיעו על היריעה ילדי הגן הנח"מדים באחת הגנות הזמורות של מר שבה ראשונה ביהודה, והתינוקות היו נהנים מפרי עבודתם ומיגיע כפם וקטפו בידיהם הקטנות את עלי הכרו"ביות והצנון, העיר אחד המסובים על היציע בלחש להברו, שמסתמא נקנו הכרוביות ושאר-הידקות בבית-דג'אן — עפרא לפומיה!...

— בכל אופן — נהמתי את-תלמידי האמריקאי בדברים, — יראו לכהפ"ח אחב"י שבא-מיורר-דיקה שלכם. לאן הולכים הדולרים והפרוטות שלהם בא"י: איך אהותנו „הדסה" מרפאה את המכה הששית על ראשי התינוקות של בית-דבן וכל מרדי מצרים וירושלים, איך המלמדים עוסקים בחנוך ומקיימים את הפסוק: טוב תורה עם דרך-אריץ ואיך יודעים אצלנו לעבד את האדמה — ביחוד לפני מוכנת הראינע! — וידעו נא אחינו שבגולה כי עליהם לרפא את המכה האחת-עשרה, שאינה כתובה בתורה ושכל צרי גלעד לא יעלה לה ארוכה — וזוהי מחלת ה מ ז ו - מ נ י ם השוררת ר"ל בארצנו, ביחוד בזמן האחרון.

ומפני שאין תלמידי-הכמים נפטרים בלא דברי הלכה, סיימתי את ראיוני עם תלמידי במאמר חז"ל, שעתידה א"י להתפשט בכל הארצות — ועכשיו נתקיים ע"י הפילם של קרן היסוד... * *

וכשבאתי בשבוע זה לתל-אביב באו תלמידי לקבל את פני רבם, כנהוג,

וכשבאתי בשבוע זה לתל-אביב באו תלמידי לקבל את פני רבם, כנהוג,